

Varning för Ellen!

■ Ellen AB marknadsför sedan en tid i Sverige och Finland tampongen Ellen, en normal menstruationsskyddsprodukt med uppgivna närmast magiska egenskaper på grund av att tampongen är in-dränkt med laktobaciller. Tampongen är mycket dyr, annonseras intensivt på TV, på Internet och i Apotekets sortiment. Det magiska i tampongens egenskaper är tydligen att den genom sin blotta existens på marknaden och vid användning bidrar till »vaginal hälsa«.

Vilseledande argumentering

Vem vill inte vara frisk och obesvärad av allsköns obehagliga lukter och kroppsförnimmelser som skulle kunna förknippas med att man är »ofräsch«? Det är på grund av Ellen ABs subtila, vilseledande balansgång i sin argumentering mellan implicerad effekt på verkliga hälsotillstånd och upplevd trygghet i samvaron med andra människor som jag vill utfärda en bestämd varning för Ellen-tampongen.

Ellen-tampongen uppfanns som afärsidé i syfte att vara ett sätt att tillföra ofarliga laktobaciller vaginalt för att därigenom motverka uppkomst av bakteriell vaginos och därmed måhända även sekundärt vara ett sätt att motverka upplevd »vaginal ohälsa«.

För att tampongen ens teoretiskt skulle kunna fungera torde det vara nödvändigt att noggrant utforska vilka laktobaciller, med vaginalt ursprung, som efter industriell tillverkning av tamponger in-dränkta med dessa laktobaciller kan återetablera en normal vaginal laktobacillflora. Dessa skulle eventuellt kunna konkurrera ut annan bakterieflora som till exempel anaeroba blandflora som är karaktäristisk för bakteriell vaginos.

Noll resultat i studie

I ett första försök att närma sig dessa forskningsfrågeställningar visade det sig att tampongerna tillverkade enligt

Ellen ABs idé har noll effekt på utläkning efter behandling av bakteriell vaginos i en dubbelblind kontrollerad studie [1]. Forskningen på detta område står alltså på ruta ett, och seriösa rekoloniseringsförsök in vitro och i patientmaterial krävs baserade på stegvis utvecklade hypoteser. Ett stort och viktigt arbete.

Är ingen medicinteknisk produkt

Men dessa initiala trevande försök att närma sig en vettig forskningslinje föll tydligen inte Ellen AB på läppen. Man lät, när resultaten blev kända, istället för att fortsätta arbetet med att ta fram en produkt som kan registreras som ett läkemedel, registrera tampongen som en medicinteknisk produkt där de inledningsvis anförda honnörsorden nu står som spön i backen i allt vad Ellen AB säger i sin marknadsföring.

Ellen-tampongen som idé är naturligtvis inte en medicinteknisk produkt; man har bara använt sig av godtrogna instanser på Läkemedelsverket och på Apoteket AB för att få tampongen klassad så. Medan frågan om Ellen-tampongens värde förhoppningsvis utvärderas av dem som tillåtit den att komma med i Apotekets sortiment utfärdar jag dock som sagt å det bestämdaste en varning för detta geschäft.

Urban Forsum

professor, överläkare, klinisk mikrobiologi, Linköpings universitet/
Laboratoriemedicinskt centrum,
Landstinget i Östergötland
urban.forsum@imk.liu.se

Referens

1. Eriksson K, Carlsson B, Forsum U, Larsson PG. A double blind treatment study of bacterial vaginosis with normal vaginal lactobacilli after an open treatment with vaginal clindamycin ovules. Acta Dermatovenerologica; 2004. Under tryckning.

Sommartiden ett fall för Socialstyrelsen?

■ Nu har vi fått sommartid och alla verkar så glada för de långa, ljusa kvällarna. Vi har vunnit en hel timma mellan arbetsdagens slut och läggsdags. Sannolikt går de flesta till sängs vid samma tidpunkt som förut – ur astronomisk synvinkel – men en timma senare enligt den framflyttade klockan. Så långt är allt gott och väl. Men så kommer nästa dag.

Då duger det inte att följa de himmelska tecknen för då kommer vi för sent till arbetet. Nej, en timma tidigare –

fast klockan står på samma alarmtid som tidigare – måste vi ta oss ur sängen. Konsekvens: en timmas kortare nattvila. Det torde bidra till den omvitnade sömnbristen hos vårt folk och därmed, kanske, till den så utbredda utbrändheten.

Socialstyrelsen borde beakta detta och föreslå att sommartiden avskaffas.

Sven Lenninger

leg läkare, docent, Lund
sven.lenninger@minpost.nu

Enköpingsdoktorn

»var så snäll«

■ Johan Cullberg efterlyser i sin recension av Jangfeldts bok om Axel Munthe avhandlingar om två av hans samtida kolleger Ernst Westerlund och Paul Bjerre (LT 5/2004, sidorna 407-8). Om Bjerre publicerade Barmark och Nilsson redan 1983 en utmärkt biografi med titeln »Människosonen«. Då det gäller Ernst Westerlund skrev Stina Palmberg, som själv hade varit en av Enköpingsdoktors patienter, en utförlig biografi vars första upplaga kom ut på Natur och Kultur 1939.

Själv har jag sysslat med forskning angående Enköpingsdoktorn och publicerat några kortare artiklar. I en av dessa, »Medicinen doktor Westerlund«, har jag försökt analysera vilka komponenter vid patienters möten med Enköpingsdoktorn som var av betydelse för tillfrisknandet, och knyter därvidlag an till Balints »Medicinen doktor« i hans bok »Läkaren, patienten och sjukdomen«.

Hade god hand med barn

Nyligen fick jag reda på ytterligare en komponent, som tydligen var av stor betydelse när han träffade barn. Jag fick nämligen intervju en äldre dam – Elin Antonsson. Hon hade som liten flicka, nyss fyllda åtta år, med sin pappa åkt från Sandviken till Enköping för att få hjälp med en knöl på halsen. Detta var för ethundra år sedan. (Elin Andersons 109-årsdag stod nyligen vederbörligen omtalad i Dagens Nyheter.)

Vi gjorde en halvtimmes videoinspelning och var imponerade av hennes goda minne och hennes förmåga att även följa med i dagens debatt. Hennes viktigaste hägkomst av mötet med doktor Westerlund var att »han var så snäll«. Inget dåligt betyg då det gäller läkarbemötande av små barn. Elin avslutade intervjun med orden: »Tänk om det fanns sådana läkare som doktor Westerlund idag.«

Cullberg påpekar i sin recension hur mycket dagens doktorer kan lära sig om patient-läkarrelationen från sina föregångare. Jag vill gärna instämma i detta med att citera ett par rader ur en artikel jag skrev om Ernst Westerlund i Nordisk medicinhistorisk årsbok 1990: »Studier av hans terapeutiska metoder hjälper oss att återerövra en del av den intuitiva, konstnärliga kreativiteten som dagens doktorer ofta offerar på den medicinska teknikens altare.«

Gregor Katz

fd klinikchef, Danderyd